

350-årsjubileet — en utmaning

Juli 2023

Fotou nr.0.1169

Inför det planerade firandet av Göteborgs 350 års dag debatterades lämpligheten i att arrangera detta "jippo". Det fanns förespråkare och motståndare, det kom även förslag på att skjuta upp firandet några år, men firandet kom ändå att hållas 1971, trots debatten. Denna månads artikel återger en av de debatt texter som publicerades åren före jubileet, av Åke Anderfelt år 1969.

"Till synes helt obekymrade om den opposition som håller på att växa sig allt starkare har stadsfullmäktige nu beslutat fira Göteborgs 350 år med ett stort PR-jippo. Vägande invändningar har framförts från många håll. HT har för sin del i en ledare den 5 mars, betitlad Vård eller nöje, pekat på de stora brister som råder inom åldrings- och sjukvården samt sammanfattat sitt omdöme i meningen: "Skulle planerna på ett påkostat jubileum och ett imponerande operapalats realiseras samtidigt som bristerna inom sjuk- och åldringsvården består är det inte längre frågan om ansvar utan om ansvarslöshet" (underförstått från stadsfullmäktiges sida). Alltför många av

dem som själva varit sjuka eller ännu värre sökt ordna vård för någon åldrig anförvant torde med stor bitterhet instämma i HT:s kritik.

En av de främsta tillskyndarna till jubileumsfirandet, stadsfullmäktiges ordförande, tror sig emellertid ha funnit det avgörande skälet för att jubileet måste komma till stånd och utformas just som ett PR-jippo. Skatteunderlaget är vikande. Vi måste dra till oss mer företagsamhet, mer industrier, mer folk för att få in mer pengar till stadskassan. Vi skall därför enligt honom fira jubileet med ett charmerande leende för att locka hit så många som möjligt. Men är det inte naivt att tro att finanserna skall bli bättre, om bara staden tillväxer? Har det gjorts några utredningar som stöder en sådan åsikt? Man måste väl förutsätta att de tillkommande stadsinvånarna också kommer att ställa anspråk på staden. Och jag vågar påstå att tillfredsställandet av dessa anspråk kommer att kosta staden mer än ökningen i skatteintäkter. Mellanskillnaden måste stadens nuvarande näringsliv och invånare täcka genom ett höjt skatteuttag. Det är nämligen ovedersägligen så att när en stad nått över en viss, optimal storlek så tenderar kostnaderna per capita för dess tillväxt och drift att bli allt högre.

Om det således ur ekonomisk synvinkel är en mycket dålig affär att propagera för en snabb tillväxt av Göteborg, så torde det sett från trivselsynpunkt vara ännu sämre. Vi ser redan nu hur myndigheterna planerar attacker mot en lång rad av våra trivselvärden. Botaniska trädgården skall till en del spolieras av en trafikled. Genom Delsjöreservatet skall en annan trafikled dras. Stora hamnkanalen planerar man att delvis lägga igen för att bereda plats för en tunnelbana. Förbud mot kappsegling i inre skärgården har föreslagits av hamndirektören. Trädgårdsföreningen skall avstå ett stort område till det nya operabygget. Överallt rivs bebyggelse för att lämna plats för trafikleder. Och i de hus som får stå kvar längs trafiklederna uppmäts så höga bullervärden, att de av hälsovårdsnämnden bedöms som olämpliga för familjer med barn. (Störs inte vuxna och gamla människor av buller?) Bebyggelsen sprids över allt större områden med den dubbla nackdelen att de som tvingas bo i de perifera områdena får långa resvägar samtidigt som stadskärnan överbelastas, då den både skall betjäna allt fler människor och delvis måste brytas sönder för att ge plats för genomfartsleder.

Hur kan denna utveckling med allt vad den innebär av sjunkande trivsel och stigande kostnader få fortgå utan att ansvariga myndigheter ens tycks observera vart det bär hän? Förklaringen ligger väl till en del i att det inte är så värst länge sedan Göteborg var en liten stad. Den tillväxt, som då skedde, inte bara uppfattades som av godo utan torde till större delen ha varit det. När förhållandena sedan ändrats, har kommunalmännen inte varit vakna för utvecklingens avigsidor utan förlegade värderingar har fortfarande fått gälla. Den ständigt fortgående urbaniseringen utövar naturligtvis också ett tryck, som är svårt att stå emot.

Men är det inte även så, att utvecklingen berör de styrande och de styrda på olika sätt. Detta problem berördes för någon tid sedan i en tredjesidesartikel i HT av Arne Trygged, som påpekade att en stads fortsatta tillväxt av kommunalmännen alltid ansetts som ett friskhets tecken men att det ur den enskildes synvinkel kan vara en nackdel. De styrande kan också få personlig kompensation i form av lönegradsuppflyttningar och finare titlar men riskerar knappast att tvingas bosätta sig i Angered-Bergum. De känner väl också sin makt och betydenhet växa, när staden och förvaltningarna växer. Är det denna känsla som kommer till uttryck, när stadsfullmäktiges ordförande på tal om det framtida Göteborg allt oftare tagit ordet "miljonstad" i sin mun och i stadens uppland t o m inräknat norra Jylland?

Om nu de 350 åren trots allt skall firas, så är mitt förslag: Ge oss ett måttligt jubileumsfirande. Förberedelserna har ju i alla fall börjat och litet roligt kan vi behöva. Men inställ PR-jippet och

alla kampanjer för att locka hit mer industri och annan företagsamhet. Utnyttja i stället tillfället till att göra en verkligt gagnarlig insats genom en förutsättningslös utredning om hur Göteborgs framtida utveckling bör styras för att den både skall vara förenlig med god ekonomi och ge stadens invånare sunda och trivsamma yttre betingelser. Att lägga fram en sådan utredning borde bli ett värdigt komplement till det övriga jubileumsfirandet. Det skulle också stå i samklang med statsmakternas strävan att på riksplanet söka ordna en sådan industrilokalisering, att vi undviker både den trista avfolkade landsbygd och de osunda överbefolkade storstäder, dit vi eljest är på väg.” (Ur: Göteborgs Handels- och Sjöfartstidning 22 april 1969)

Bilden i sidhuvudet visar ”Artilleriavdelningen” som exercerar på Kronhusgården, 25 april 1971. Hämtad från Göteborgs stadsmuseum, [Carlotta](#).